

IPTV YÖNETMELİĞİ NE GETİRİYOR?

Özgür Coşar

Elektrik-Elektronik Yüksek Mühendisi-Kamu Yönetimi Uzmanı

Televizyon, günlük yaşantımızın vazgeçilmezleri arasında yer almaktadır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yaptırılan Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması- 2'ye göre 2006 yılında günlük ortalama 5 saat olan televizyon karşısında geçirilen süre, 2008 yılında 4 saate inmiştir. Hal böyle olunca, televizyon sektörü yatırımcılar açısından cazip

hale gelmektedir. Aynı araştırmaya göre televizyon izleyenlerin yüzde 67.3'ü çanak antenle, yüzde 29.9'u normal antenle, yüzde 8.9'u kablo TV ile, yüzde 1.6'sı ise sayısal platform ile yayını almaktadır. Araştırmanın yapıldığı tarihte, ülkemizde henüz deneme çalışmaları yürütülen bir hizmet olan İnternet protokolü üzerinden televizyon yayını (IPTV), 2010 yılının son çeyreğiyle

birlikte sunulmaya başlandı. Geniş bant İnternet erişimi olan hanelerde televizyon, isteğe bağlı video, etkileşimli uygulamalar ve müziğin bir arada paket olarak sunulduğu IPTV hizmetleri, RTÜK tarafından yayımlanan bir yönetmelik ile düzenlenmiştir.²

IPTV yayınlarına ilişkin düzenlemeleri içeren yönetmelik³ 17 Temmuz 2010

1 http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=0ff756b8-292d-4269-9dbc-2bbfe6782cf0

2 IPTV hakkında ayrıntılı bilgi için http://www.emo.org.tr/ekler/7ebb8c3224e3b87_ek.pdf?dergi=2

3 http://www.rtuk.gov.tr/sayfalar/IcerikGoster.aspx?icerik_id=1a32458f-b584-4894-a782-c6eb4594fa12

tarih ve 27644 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Yönetmeliği değerlendirmeye geçmeden önce bir tartışmaya açıklık getirmekte yarar var. Kimilerine göre, mevcut RTÜK Yasası ile RTÜK'ün IPTV konusunda düzenleme ve denetleme hakkı yoktur. Oysa, çeşitli tarihlerde değişikliklere uğrayan, 1994 yılında çıkarılmış 3984 sayılı Kanun'un 2. Maddesi'nin d Bendi'nde televizyon yayını tanımlanmıştır. Bu tanımda yer alan "elektromanyetik dalgalar, veri şebekeleri ve diğer yollarla" ifadesi IPTV'nin RTÜK denetimine tabi olduğunun kanıtı niteliindedir. IPTV Yönetmeliği'nde atf yapılan 31. Madde'de ise farklı teknolojilere özel vurgu yapılmıştır. 2002 yılında değişikliğe uğrayan maddede yer alan aşağıdaki ifade, IPTV denetiminin RTÜK tarafından yapılacağını işaret etmektedir:

"Her türlü teknoloji ile ve her tür iletişim ortamında yapılacak yayın ve hizmetlerin usul ve esasları, Haberleşme Yüksek Kurulu'nun belirleyeceği strateji çerçevesinde Üst Kurulca tespit edilip, Haberleşme Yüksek Kurulu'nun onayına sunulur. Bu yayın ve hizmetlerin mevzuata uygunluğu Üst Kurulca denetlenir."

İsteğe bağlı görsel-ışitsel medya hizmetleri, kullanıcının yerine getirebileceği kontrol ve seçim açısından ve toplum üzerinde sahip oldukları etki açısından televizyon yayıncılığından farklıdır. Bu isteğe bağlı görsel-ışitsel medya hizmetleri üzerinde daha yumuşak düzenlemeler konulmasını mazur gösterir. İsteğe bağlı görsel-ışitsel medya hizmetleri direktifin gereklerini yerine getirmek için yalnızca temel kuralları tamamlamalıdır.

IPTV Yayın Lisans ve İzin Yönetmeliği'ne ilişkin kimi noktaları maddeler halinde değerlendirelim:

• Öncelikle yönetmeliğin tanımlar bölümünde IPTV'nin ne olduğu somut bir şekilde tanımlanmış. Bu tanım sayesinde İnternet üzerinden yapılan yayının IPTV hizmeti olmadığı net şekilde ortaya konulmuş. Yönetmelikteki tanım şu şekilde:

"IPTV yayını: Radyo, televizyon yayınları ile isteğe bağlı yayın hizmetleri ve IPTV ek yayın hizmetlerinin, genişbant iletim ve erişim teknolojileri kullanarak belli bir hizmet seviyesi taahhüt edilerek, özel yönetilen bir ağ üzerinden, aboneler veya izleyicilere, İnternet protokolü uygulanarak set üstü cihaz veya bütünleşik TV alıcıları ile alınmasına imkân tanıyan sistemi."

• Yönetmelikte IPTV platform işletmecisi, yayıncı kuruluşların uyması gereken şartlar sıralanmıştır. Platform işletmecisi ile yayıncı kuruluş, yönetmelikte ayrı ayrı tanımlanarak

birbirinden farklı yapılar olduğu olabileceği vurgulanmıştır.

• IPTV platformunda yer alacak içeriğin RTÜK denetiminden geçirilme zorunluluğu vardır. Özellikle doğrusal olmayan (non-linear) televizyon yayınları için Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Direktifi'nin yenilenmiş hali olan Avrupa Görsel İşitsel Medya Hizmetleri Direktifi'nde (GİMHD) isteğe bağlı yayınlarda (=kişinin talebi üzerine içerik sağlayıcı tarafından kişiye gönderilen içerik, bir anlamda online video kiralama hizmeti) farklı düzenlemelere ihtiyaç olduğu vurgulanmıştır. GİMHD'de bu durum kademeli düzenleme (graduated regulation) şeklinde tanıtılmıştır. GİMHD'deki ifade şu şekildedir:

"İsteğe bağlı görsel-ışitsel medya hizmetleri, kullanıcının yerine getirebileceği kontrol ve seçim açısından ve toplum üzerinde sahip oldukları etki açısından tele-

4 http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/avms/index_en.htm

vizyon yayıncılığından farklıdır. Bu isteğe bağlı görsel-işitsel medya hizmetleri üzerinde daha yumuşak düzenlemeler konulmasını mazur gösterir. İsteğe bağlı görsel-işitsel medya hizmetleri direktifin gereklerini yerine getirmek için yalnızca temel kuralları tamamlamalıdır.”

Özetle tercüme edildiğinde, isteğe bağlı video hizmetlerinin temel kuralları dışında daha gevşek düzenlemeye tabi olması gerektiğinden bahsedilmektedir. İlgili yönetmelikte ise 6. Madde c Fıkrası'nda Üst Kurulca uygun bulunmayan isteğe bağlı içeriğin katalogtan çıkarılması zorunluluğundan bahsedilmiştir.

• Yönetmeliğin 7 ve 8. maddeleri yayıncı kuruluşlara ilişkin düzenlemeleri içermektedir. Yayıncı kuruluş olarak tanımlanan, IPTV platform işletmecisinin yayınladığı içeriğin tedarikçisi kuruluşlar olarak düşünülmektedir. Yönetmeliğin tümüne bakıldığında bu içerik sağlayıcı kuruluşların klasik televizyon yayını yapan kuruluşlar gibi algılanıp ona göre değerlendirildiği görülmektedir. Bağımsız içerik üreticileri, yayıncı kuruluş yükümlülüklerini yerine getirmek zorunda bırakılmıştır. Örneğin televizyon içeriği sağlayan yayıncı kuruluşun 2010 yılı için ödenmiş sermayesinin en az 200 bin TL olması zorunlu kılınmıştır (Geçici Madde 1). Bu asgari ödenmiş sermaye bedeli her yıl RTÜK tarafından ilan edilecek katsayı ile yeneden belirlenecektir (Madde 11 ve Madde 12). Yayıncı kuruluşlardan oldukça

ayrıntılı belge, bilgi talep edilmektedir. Örneğin yayıncı kuruluşun teknik altyapı hizmetine ilişkin bilgi ve belgeler başlığı altında “satın alınmış ve/veya kiralanmış olan tesis, araç, gereç ve hizmetlerine ilişkin bilgi ve belgeler, yayın sisteminin blok şeması, sistemde kullanılacak teknik teçhizatın envanteri” talep edilmektedir. Yönetmeliğin 7 ve 8. maddeleri, eğitim kurumları, sendikalar, meslek odaları, sivil toplum örgütleri gibi kar amacı gütmeyen olası yayıncıların IPTV platformunda yer almalarını zorlaştırmaktadır.

• Yönetmeliğin dikkat çekici maddelerinden bir tanesi, aslında en kritik maddeler arasında sayılabilecek 13. maddedir. Yönetmelikte yer aldığı şekliyle ‘Değerlendirme, IPTV yayın lisans ve izin verilmesi’ başlığını taşıyan maddede değerlendirmenin ne şekilde yapılacağına açıklığı düşünülebilir. Oysa madde şu şekilde kaleme alınmış: “Bu Yönetmelikte öngörülen idari, mali ve yayın hizmetine ilişkin bilgi ve belgeler ile program hizmetine ilişkin bilgileri Üst Kurula ibraz eden yayıncı kuruluşun, IPTV yayın lisans ve izin talebi Üst Kurulca değerlendirilir. Değerlendirme sonucu olumlu olan yayıncı kuru-

luşlar, teknik altyapıya ilişkin bilgi ve belgeleri Üst Kurula ibraz ederler. Bu işlemi takiben teknik yeterliliğe sahip olduğu yerinde denetim ile belirlenen ve IPTV yayın lisans ve izni ücretini yatıran yayıncı kuruluşlara Üst Kurulca IPTV yayın lisans ve izni verilir.”

Maddeden anlaşıldığına göre birisi idari, mali ve yayın hizmetine ilişkin sunulan belgeler ışığında, diğeri teknik altyapının değerlendirilmesi şeklinde iki aşamalı değerlendirme söz konusudur. İdari ve mali koşullara ilişkin kriterler, yönetmeliğin diğer maddelerinde belirtilmiştir. Ancak teknik yeterliliğe ilişkin herhangi bir kriter belirtilmemiştir. IPTV platform işletmecilerinin yükümlülüklerine ilişkin 6. Madde'nin f Bendi'nde “IPTV yayınlarının ETSI tarafından belirlenen standartlara göre yapılmasını ve iletilmesini sağlamakla,” denilmiştir. ETSI, Avrupa Telekomünikasyon Standartları Enstitüsü, IPTV'ye ilişkin bir dizi standart yayınlamıştır ve yeni standartlar yayınlamaya devam etmektedir. RTÜK, ETSI'nin hangi standartına uygun yayın yapılmasını beklemektedir? Ayrıca yönetmeliğin 6. Madde'nin f Bendi'nde IPTV platform işletmecilerinin yükümlülüklerini tanımlamaktadır. Yayıncı kuruluşların sağlamak zorunda olduğu teknik yeterliliğe ilişkin bir düzenleme değildir. Teknik yeterliliği bulunmadığı tespit edilen başvuru sahipleri haklı olarak yeterlilik için gerekli koşulları soracaklardır.

• IPTV platform işletmecilerinden her yıl 100 bin TL + Abone sayısı x Katsayı kadar ücret alınır

denilmiştir (Madde 12). 2010 yılı için 0.15 olarak belirlenen katsayı düşünüldüğünde 1 milyon aboneli bir platform işletmecisi yıllık 100 bin + 1.000.000 x 0,15 = 250 bin TL ücret ödemek durumunda. Platform işletmecisinin yönetmeliğin 6. Maddesi 2. Fıkrası'nda yer alan "IPTV platform işletmecileri isteğe bağlı yayın hizmetlerinin sunumunda ve program kataloğunda reklama yer veremez" ifadesi nedeniyle bu alanda gelirleri olamayacaktır. İçerik sağlayıcıların içeriklerini yayınlamak için platform işletmecisine ücret ödemeleri ve abonelik gelirleri dışında pek gelir kaynağı görünmeyen şirketlerin IPTV tarifelerinin ne düzeyde olacağı merak konusudur. İş modeli, firmanın karı gibi konular böyle bir yazının konusunu oluşturmuyor elbette. Ancak düzenleyici kuruluş olarak talep edilen ücretler son kullanıcıların, yani bizlerin, hizmeti satın alırken ödeyeceğimiz abonelik bedelini doğrudan ilgilendirmektedir. Gelişen teknolojinin yaygın kullanımının sağlanmaması durumunda ortaya çıkan durum, mevcut eşitsizlikleri arttıracaktır.

Maddeler üzerinden giderek yapmaya çalıştığım değerlendirmenin yanı sıra IPTV hizmeti ile birlikte uygulanabilir hale gelecek kimi konulara ve mevcut yönetmeliğin bu konulara yaklaşımına dikkat çekmek istiyorum. IPTV ile birlikte uzaktan eğitim, uygulanabilir bir proje haline gelmektedir. Anadolu Üniversitesi başta olmak üzere pek çok üniversite yaygın eğitim konusunda deneyim sahibidir. Deneyim sahibi bu kurumlar, IPTV platformu üzerinde yer almak istediklerinde yayıncı kuruluş olarak değerlendirilecek ve yayıncı kuruluşlardan istenen tüm belgeleri vermek durumunda kalacaklar. Belgeleri vermek pek sorun olmasa bile lisans ücretleri, kar amacı gütmeyen eğitim kurumlarının bütçelerini zorlayacaktır. Yönetmelikte kar

amacı gütmeyen bu tür uygulamaların düşünülmemiş olması büyük bir eksiklik. Yine IPTV ile birlikte bağımsız yayıncıların, sendikaların, meslek odalarının, dernek ve vakıfların düşük bütçeler ile hazırlayacakları yayınları IPTV platformlarında yayınlama olanağı yoktur. Yayıncı kuruluş olarak değerlendirilecek ve gerekli sermaye oranından, teknik ekipmana bir çok koşulu yerine getirmek zorunda kalacak, sonuç olarak fiili durumda platformda yer alamayacaklardır.

Yönetmelik ile zorlaşan bir başka durum ise yabancı yayınların IPTV platformunda yer almasıdır. Uydu üzerinden izlenebilen ve bu durumda herhangi bir lisanslamaya tabii tutulmayan yabancı yayıncı kuruluşlar, IPTV platformu üzerinde yer almak istediklerinde yayıncı kuruluş için gerekli şartları yerine getirmek zorunda kalacaktır. İçeriğini ücretsiz olarak uydu üzerinden dünyaya açan yayıncıların, ülkemizde IPTV platformunda yer alabilmek için lisans bedeli ödeyeceklerini düşünmek fazla iyimserlik olur. Fiili durumda gerçekleşecek olan IPTV platform işletmecilerinin bu yayıncıların içeriğine

platformlarında yer verebilmek için onların vermeleri gereken lisans ücretlerini kendilerinin karşılaması şeklinde olacaktır. Bu ise, sonuç olarak son kullanıcıya yansıtılacaktır.

1990'lı yıllarda, henüz yasal düzenlemeler yapılmamışken başlatılan özel radyo ve televizyon yayıncılığında, geç gelen düzenlemelerin sıkıntıları halen hissedilmektedir. Kamusal kıt kaynak olan frekansların kullanımına ilişkin tahsis ihalesi bugüne kadar gerçekleştirilememiştir. Yazı kaleme alındığında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda görüşülmesine devam edilen RTÜK'ün yeni yasasının bu sorunları gidereceği umulmaktadır. IPTV konusunda ise henüz yayınlar başlatılmadan ilgili yönetmeliğin yayınlanmış olması olumludur. Uygulamalar sırasında ortaya çıkacak eksiklik ve yanlışlıkların düzeltilmesi ile kamu yararını en çoklaştıracak bir metne ulaşılacaktır. ◀

